

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda gerekçesiyle sunulan Meclis Araştırma Önergesinin, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince işleme alınarak Türkiye'de yaşayan Roman yurttaşların yaşadığı çok boyutlu sosyal, ekonomik, mekânsal ve kültürel sorunların tüm yönleriyle araştırılması, bu sorunların tarihsel kökenlerinin, mevcut politika ve uygulamalardaki aksaklıkların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

04.07.2025

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye'de yaşayan Roman yurttaşlar, yoksulluk, ayrımcılık, eğitime erişimde engeller, istihdam olanaklarının kısıtlılığı, barınma hakkına yönelik ihlaller ve çevresel adaletsizlik gibi çok boyutlu sorunlarla yüz yüzedir. Bu sorunların temelinde tarihsel arka planın da etkisiyle süregelen ötekileştirme, suçlulaştırma ve sosyo-ekonomik alandan dışlama politikaları yer almaktadır.

Her ne kadar Roman toplulukların yaşadığı derin yoksulluk “göçebe toplum etkileri” ile açıklanmaya çalışılsa da bu yaklaşım gerçeği yansıtmamaktadır. Esasında Roman halkının üretim araçlarına, toprağa veya gıdaya erişememesi, “medeniyetlerin” gelişiminin unsuru olan sosyal inşa süreçlerinden kaynaklanmaktadır. Bu sosyo-inşa sürecinde örgütlenen nefret ve suçlulaştırma politikaları ve yaygın ırkçı anlayış, Romanların sosyo-ekonomik alanda varlık göstermelerinin önünde engel teşkil etmiştir.

Uluslararası Holokost Anma İttifakı (IHRA), Çingene karşıtlığını şöyle tanımlamaktadır: “Çingene karşıtlığı, bireysel ifadeler ve eylemler ile kurumsal politikalar ve uygulamaların bir

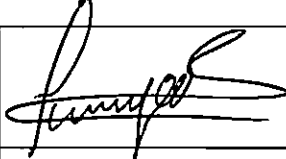
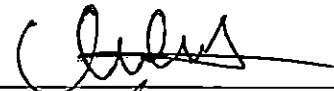
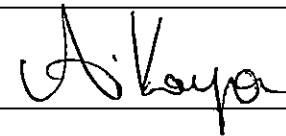
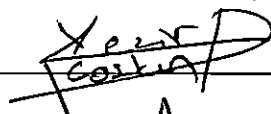
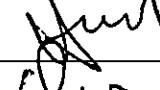
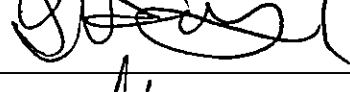
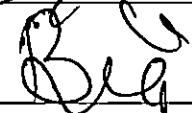
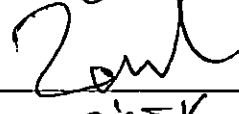
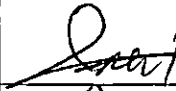
yansımasıdır. Bu durum, Roman kültürlerinin ve yaşam tarzlarının değersizleştirilmesi, fiziksel şiddet, dışlama, marjinalleştirme ve nefret söylemiyle birlikte, tarihten günümüze ‘Çingene’ olarak damgalanan veya zulme uğrayan birey ve gruplara yöneltilmiştir.” Bu durum, Romanları sürekli olarak yabancı bir grup gibi görme eğilimini pekiştirmiş; onları olumsuz stereotiplerle ilişkilendiren özgün bir ırkçılık biçiminin gelişmesine yol açmıştır.

Devletlerin uyguladığı Roman Stratejik Eylem Planları, entegrasyon çalışmaları ve projeler çoğu zaman hak eşitliğini sağlamak yerine Roman yurttaşlara birer lütuf gibi sunulmuş; özellikle seçim dönemlerinde siyasi partilere oy kazandırma aracı olarak gündeme getirilmiştir. Karar alma mekanizmalarına ya hiç dahil edilmemiş ya da yalnızca göstermelik katılım sağlanmıştır. “Öteki” olma hali, bireyler üzerinde önemli sosyo-ekonomik ve psikolojik etkiler doğurmakta, etiketlemelerin içselleştirilmesi toplumsal dışlanmayı kalıcılaştırmaktadır.

Romanların yaşadığı mahallelerde altyapı, ulaşım, su, kanalizasyon, çevre temizliği gibi hizmetler açısından Roman olmayan yerleşimlere kıyasla belirgin eşitsizlikler bulunmaktadır. Mekânsal farklılıklar, bu mahallelerin kolayca damgalanmasına yol açmaktadır. Kaldırım eksikliği, bozuk yollar, haftalarca toplanmayan çöpler, yetersiz sokak aydınlatması ve çevresel açıdan riskli tesislerin bu bölgelere yoğunlaştırılması örnek uygulamalardan bazılarıdır. Hâlen elektriğe ve suya erişim sorunu yaşanan mahalleler bulunmaktadır. Bu alanlarda doğal gaz altyapısının en son ulaşması, çocuk parkı veya yeşil alan eksikliği ve sağlık kurumlarının uzaklığı gibi meseleler, çevresel adalet perspektifinden de derin eşitsizlikleri ortaya koymaktadır.

Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Avrupa Birliği uyum süreci bağlamında Roman vatandaşların insan haklarının güvence altına alınması anayasal bir sorumluluktur. Ancak Roman toplulukların yaşam koşullarının kalıcı biçimde iyileştirilmesine dair somut adımların yetersiz olduğu görülmektedir. Meclis tarafından yürütülecek kapsamlı bir araştırma, hem mevcut durumun şeffaf biçimde ortaya konulmasını hem de etkili politika önerilerinin geliştirilmesini mümkün kılacaktır.

Bu nedenlerle, Türkiye’de Roman yurttaşların toplumsal hayata eşit katılımının önündeki engellerin, ayrımcılığın, sosyo-mekânsal dışlanmanın ve kurumsal eksikliklerin tüm boyutlarıyla araştırılması ve çözüm için gerekli adımların atılması amacıyla Meclis Araştırması açılması önem arz etmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	